

ращани да търсят работа в най-долните ниши на трудово-професионалната дейност на хората, поради което са търсили не желаната от тях работа, а работата, която им предлагат и без която те не могат да осигурят дори елементарното си физическо съществуване (а да не се говори за създаване на някакъв духовен комфорт и възходящо интелектуално развитие). **Второ**, което е характерно повечето за нашето време. Циганите са принудени да търсят не толкова желаната работа, колкото моментно доходната работа. Затова и те "пробират" (поне така постъпваха доскоро) работата си не толкова по това дали тя е лека или тежка, социално престижна или не, а по това дали тя в момента е доходна или не.

Ромът не се срамува от неквалифицираната и непрестижната работа. Нещо повече, дори и в такава работа той се стреми (в рамките на своята култура и нормативно-оценъчна система) да блесне като майстор, като човек с опит, като "баш специалист". Погледнете, например, циганина-хамалин: как навива въжето в ръцете си, как го премята през рамо, как връзва със замах предмета за пренасяне, как издига или сваля рекламно-силово този предмет и т. н.! И погледнете циганина боклукчия: как се държи на стъпенките на боклукчийската автокола, как скача от тях и пластично (с някакви специфични ромски извивания на тялото) пренася боклукчийските кофи до нея, как ги слага, за да потънат в нейното "гърло", как ги подрежда при връщането им на място, и т. н.!

Това обаче не означава, че съвременният ром е склонен да приеме всякаква работа, да сключва "трудови договори" без предварително обмисляне дали в тях има "клаузи", които да му гарантират желанието от него отдих, свободни разговори и дори "официално" допустими допълнителни възнаграждения и кръшкания. Друг е въпросът, че все още са масови случаите, когато циганите са принудени да се задоволяват с ежедневно и сезонно наемане, да работят при лоши и дори недопустимо вредни (хигиенни и други) условия, при занижен или отсъстващ контрол на упражнявания от тях труд, и т. н.

Всичко това, взето в неговото единство и противоположност, подсказва, че както в миналите векове, така и в наше време циганите са насочвани и биват насочвани към такава трудово-професионална реализация, в основата на коя-